

تاریخ: 02/04/2017

احمد فواد ارسلان

ماستری در مطالعات تحلیل استخباراتی
 ماستری در مطالعات امنیت ملی/منطقه ای
 تمرکز در آسیای جنوبی/مرکزی/خلیج عرب/فارس

عکس اعدام حبیب الله کلکانی مشهور به بچه سقو و تشریح این واقعه بوسیله تاریخنویسان

یکی از محققان درجه اول افغانستان که همیشه تحقیقاتش به اصول علمی و عینی استوار است و تا حد توان از منابع مستند و قرائن منطقی استفاده میکند استاد معصوم هوتک است که در یکی از آخرین نوشته هایش تحقیق عالمانه ای خود را چنین خاتمه داده است: "بناءً من تا زمانیکه اسناد دقیقتر و مدارک ثقه تر در زمینه بمیان می آیند، این مجموعه شعری را از روی قرائن نسبتاً مطمئن ولی قابل پژوهش از کالم صوفی محمد رسول اسحق زائی دانسته، یافتن آنرا برای اهل ادب دری مبارکباد می گویم. وهلا اعلم بالصواب."

کمال این تذکر استاد هوتک در این است که تحقیق تاریخی بر اسناد دقیق و معتبر و "قرائن" منطقی استوار است و نه هر سند دلالت به درستی یا نادرستی یک موضوع میکند مگر اینکه سند معتبر باشد و موضوعی را که درست یا نادرست ثابت میکند از نظر منطقی قابل قبول باشد. اگر محقق یا نویسنده ادعا میکند که موضوع به نظرش درست یا نادرست می آید و سند منطقی و معتبری ارائه نمیکند ارزش استدلال وی هم در حد نظریه وی است. و منحنیث یک عالم آگاه استاد معصوم هوتکی تذکر داده اند که تا زمانی که اسناد دقیقتر و معتبر تر مبتنی بر قرائن منطقی بدست نیاید ایشان نتیجه گیری خود را در مورد مطمئن فکرمیکنند، مگر ادعا نمیکند که ایشان حرف آخر را زده اند و یا اینکه بنا بر این که ایشان استاد هوتک هستند و یا اینکه ایشان چون از قندهار هستند و غیره، همه حرف و نظر وی را منحنیث حرف آخر قبول کنند.

در مورد حبیب الله کلکانی مشهور به بچه سقو و مرگ وی تشریحات تاریخی زیادی در مقالات و کتاب های مختلفی نوشته شده است و دعوی سیاسی سال گذشته در مورد دوباره به خاکسپاری وی در کابل در خاطره ها زنده است. مورخ نامدار و حقیقت نویس که نظر به امکانات و دسترسی و محدودیت هایش در شرایط و زمانی که زنده بوده است یکی از بهترین کتاب های تاریخ افغانستان را نوشته است در مورد مرگ حبیبی الله کلکانی نوشته است: "وقتیکه نادرشاه کابل را اشغال کرد و بچه سقا فرار کرد، بعضی از رفقای مشکوک معیت او بچه سقا را به تسلیم واداشتند و او در کابل اعدام شد." (صفحه 69 جلد دوم- چاپ اول)

لویی دوپره مورخ مشهور امریکائی که سال های زیادی را در افغانستان گذراند در مورد قتل حبیب الله کلکانی مشهور به بچه سقو در کتاب مشهور خود "افغانستان" در صفحه 459 نوشته است: "وی تسلیم شد و چند روز بعد، با وجودی که به وی وعده ای معافیت از اعدام داده شده بود به تاریخ 3 نومبر وی با هفده نفر از همرزمانش در اثر اصرار رهبران قومی شامل در اردوی نادر خان در ملاء عام به وسیله فیر مرمی های تولی عسکری اعدام شد." (چاپ سال 1980)

وارتان گریگوریان در کتاب عروج افغانستان مدرن در صفحه 286 مینویسد: "با اصرار و برای اینکه تقاضا های اقوام جنوبی را در احیای دوباره غرور افغانستان برآورده سازد، غالب شوندگان علاوه بر بچه سقو امر اعدام یک تعداد از نزدیک ترین طرفداران وی را هم صادر کرد به شمول برادرش حمیدالله، محمد صدیق والی سابق کابل، سید حسین وزیر دفاع سابق، شیر جان وزیر دربار سابق، عبدالوکیل و عبدالغیاث دو نفر از جنرالان وی، و دو یا سه نفر از خان های کوهستان."

ریچا تالی ستیوارت در کتاب آتش در افغانستان 1914-1929 در صفحه 573 بعد از اینکه از نادر شاه نقل قول کرده که وی به اقوام گفت که اینک بچه سقو در دست شماست و اگر معاف میکنید یا نه این بر شماست چنین نوشته

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابلئې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

پاڼونه: دلیکنی دلیکنیزي بنی پازوالی د لیکوال په غاړه ده، هبله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په خیر و لولئ

است: "یک تعداد از وزیری ها تفنگ های خود را نشانی گرفتند ، باران میبارید و آنها در گل ولای مستقیم ایستاده شده نمیتوانستند اما آنها میتوانستند که فیر مستقیم کنند. آنها بچه سقا را هدف قرار داده و او را با مرمی زدند. تفنگ های دیگر هم به صدا در آمد و حمیدالله ، شیرجان و چهارده نفر دیگر کشته شدند. برای سه روز دیگر اجساد آنها از ستون های چوبی آویزان بود تا دیگران ببینند." (چاپ دوم 2000)

دیده میشود که توضیح ریحه تالی ستیوارت هم کشته شدن حبیب الله کلکانی مشهور به بچه سقا را به وسیله فیر مرمی و هم آویزان شدن اجساد آن ها را تذکر داده است.

اخیراً یک عکس از موزیم لندن بدستم رسید که شاید هموطنان قبلاً دیده باشند اما برای آن های که ندیده اند در اخیر این نوشته تقدیم میگردد. این عکس توضیح ریحه تالی ستوارت را که جزئیات زیاده تر دارد تائید میکند و نمیشود آن را دلیل رد توضیح غبار دانست. اگر غبار جزئیات زیادی در مورد این واقعه مشخص می نوشت و صرفاً این واقعه را به صورت کلی مینوشت و اعدام میگفت حق خورده گیری داشتیم. واقعیت در این است که پلان از بین بردن حبیب الله کلکانی مشهور به بچه سقا پلان انگلیسی بود و این که وی اعدام شد یا با دعوی زرگری نادرشاه و اقوام جنوبی ، اقوام جنوبی به زور خود وی را کشتند یک موضوع فرعی است. در پلان ساخته شده نه انگلیس ها میخواستند در پارلمان جوابگو باشند که چرا این اشخاص بدون محاکمه کشته شدند و نادرشاه هم بر امضای خود در قران شریف پایدار اعلام میشود. لویی دوپره هم از فیر عساکر یاد میکند و از به دار آویختن چیزی نمیگوید.

در توضیح این عکس نوشته شده است بچه سقا با 13 نفر از همکارانش از گردن آویزان است. این عکس توسط یک خانم بنام لینچ به برتس موزیم در سال 1995 تحفه داده شده است. یک تعداد از این اعدام شدگان بنام های سید حسین ، محمد صدیق ، عبدالوکیل ، شیر جان و بچه سقا معرفی شده اند. اگر معلومات دیگر موجود نمیبود و صرف این عکس سند در مورد نوشتن واقعه اعدام یا قتل حبیب الله کلکانی مشهور به بچه سقا و همراهانش حساب شود ، آنها اعدام شده اند. بناءً تا زمانی که شواهد حقیقی زیاده تری بدست بیاید با در نظر داشت دیگر شواهد و "قرائن" منطقی توضیح ریحه تالی ستیوارت به جزئیات نزدیک است امید است که این عکس مورد استفاده و تحقیق بیشتر محققان قرار گیرد :

د پانو شمیره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالې د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ